

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Familie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Brief TK binnenlandse afstand en adoptie

Datum
3 juli 2026

Onze referentie
7694061

Bijlage(n)
0

1. Aanleiding

Toezegging om de TK voor de zomer nader te informeren over:

- (de uitkomsten van) het proces van reflectie op het handelen door de overheid en andere betrokken organisaties en beroepsgroepen;
- de beoogde maatregelen die kunnen bijdragen aan verdere erkenning en herstel van de getroffen en;
- de aanbevelingen uit het rapport van de Commissie Binnenlandse Afstand en Adoptie (CBAA).

2. Geadviseerd besluit

Instemming met bijgaande brief aan de TK, inclusief de keuze voor het volgende maatregelenpakket:

- Het ophalen van verhalen;
- Het mogelijk maken van toevoeging van brieven aan dossiers (bijvoorbeeld een moederbrief);
- Professionele begeleiding bij dossierinzage bij het Nationaal Archief (NA);
- Vergemakkelijken zoeken naar afstammingsinformatie en familie;
- Vereenvoudiging en verlaging kosten identiteitsherstel.

3. Kernpunten

In de brief wordt uitleg gegeven over het zelfreflectietraject dat is doorlopen binnen de ministeries van JenV en VWS en met betrokken externe partijen en de uitkomsten daarvan. Verder wordt aangekondigd welke maatregelen worden getroffen die kunnen bijdragen aan herstel bij getroffen en. Tot slot wordt ingegaan op de aanbevelingen die zijn gedaan in het rapport 'Schade door schande' van de CBAA.

4. Toelichting

Op 19 juni 2025 heeft de Commissie onderzoek Binnenlandse Afstand en Adoptie (CBAA) het onderzoeksrapport 'Schade door schande' gepresenteerd, dat in opdracht van de toenmalige Minister voor Rechtsbescherming tot stand is gekomen. Dit rapport is op 20 juni 2025 aangeboden aan de Tweede Kamer en in ontvangst genomen door de toenmalige Staatssecretaris Rechtsbescherming¹. Op 1 oktober 2025 is de TK nader geïnformeerd over het proces dat wordt doorlopen

¹ Kamerstukken II, 2024/25, 33 836, nr. 122.

naar aanleiding van dit rapport². Op 13 april jl. is de TK geïnformeerd over het voornemen excuses uit te spreken aan getroffen³.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Familie

Datum
3 juli 2026

Onze referentie
7694061

4.1. Toelichting maatregelen

Belangrijk onderdeel van de brief betreft de hierin aangekondigde maatregelen die kunnen bijdragen aan herstel bij getroffen. Het proces dat heeft geleid tot deze maatregelen, alsmede een aantal afwegingen die hierbij zijn gemaakt, worden hieronder nader toegelicht.

Voortraject

In 2022 heeft een inventarisatie door Bureau AEF plaatsgevonden van behoeften van getroffen. Ook meer recent hebben verschillende gesprekken plaatsgevonden met getroffen en hun belangenorganisaties, waaronder (meest recentelijk) een bijeenkomst met een groep getroffen op 26 mei jl, waarin gesproken is over mogelijke maatregelen en de invulling daarvan.

Hieruit komt naar voren dat onder de afstandsmoeders en afgestanen op uiteenlopende vlakken behoefte is aan hulp en ondersteuning, en dat deze behoefte van persoon tot persoon sterk kan verschillen. Voor velen staat voorop de behoefte aan excuses/erkenning. Ook is er bij veel getroffen behoefte aan een vorm van individuele financiële compensatie. Daarnaast zijn onbelemmerde toegang tot dossiers, het kunnen toevoegen van stukken aan dossiers (met name de 'moederbrief'), professionele hulp bij het zoeken naar afstammingsinformatie en hulp bij zoektochten naar familie veel genoemde punten. Tevens wordt gevraagd om eenvoudige en kosteloze procedures om adopties te herroepen en om voor- en/of achternaam te wijzigen. Daarnaast ervaren getroffen een gebrek aan (toegang tot) passende, adoptiesensitieve psychosociale hulpverlening, en zouden zij ook graag een financiële vergoeding zien voor kosten die zij maken voor psychosociale ondersteuning. Ook het vastleggen van het verleden en verhalen van getroffen vormen een belangrijk punt. Een aantal afstandsmoeders heeft procedures tegen de overheid gevoerd, en zou graag zien dat de overheid zich in dergelijke procedures anders opstelt (niet doorprocederen, geen beroep op verjaring). Een aantal zaken komt ook terug in aanbevelingen van de CBAA, zoals het mogelijk maken van toevoeging van een 'moederbrief' aan dossiers, het bevorderen van deskundigheid van hulpverleners en zorgmedewerkers, het verbeteren van de vindbaarheid van deskundig hulpaanbod, het ophalen van verhalen, het organiseren van hulp bij zoeken naar afstammingsinformatie en het zorgen dat afstammingsinformatie bewaard blijft en toegankelijk is.

Op basis van wat er in de afgelopen jaren is opgehaald aan behoeften van getroffen, alsmede wat in het rapport van de CBAA wordt aanbevolen, is bekeken welke maatregelen zouden kunnen worden getroffen vanuit de overheid die kunnen bijdragen aan herstel bij getroffen en die ook passend zijn bij de rol en verantwoordelijkheden van de overheid bij deze gebeurtenissen. Daarbij is ook rekening gehouden met financiële of juridische beperkingen alsmede consistentie in overwegingen die hebben gespeeld bij ondersteuningsmaatregelen aan andere slachtoffergroepen.

Toelichting op voorgestelde maatregelen

² Kamerstukken II 2025-2026, 33 836, nr. 126

³ Kamerstukken II 2025-2026, 33 836, nr. 131

De maatregelen die in de brief worden genoemd (zie ook de opsomming onder 'geadviseerd besluit') sluiten aan bij verschillende van de eerdergenoemde behoeften. De brief aan de TK bevat nadere uitleg bij elke maatregel.

Hieronder wordt toegelicht bij welke belangrijke behoeften van getroffen en er beperkingen zijn waar het gaat om de invulling daarvan. Voor een deel betreft het behoeften waar niet in kan worden voorzien, en voor een deel behoeften waar (vooral nog) niet volledig aan tegemoet kan worden gekomen.

Onbeperkte inzage in dossiers

Onbeperkte inzage in dossiers is een uiterst belangrijk punt voor getroffen en. Omdat adoptiedossiers vrijwel altijd privacygevoelige informatie over meerdere personen bevatten, kan niet steeds volledige, onbeperkte inzage in het dossier worden geboden. Er moet altijd een afweging worden gemaakt tussen de belangen van de inzageverzoeker en de belangen van de andere personen van wie persoonsgegevens in het dossier staan, conform de bepalingen in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Wel wordt binnen de wettelijke kaders, onder meer door het Nationaal Archief, zoveel als mogelijk tegemoet gekomen aan de behoeften van betrokkenen.

Ook is bij de totstandkoming van het wetsvoorstel Afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel uitdrukkelijk aandacht geweest voor het belang van kennisneming van afstammingsinformatie. In het wetsvoorstel is, gegeven het wezenlijke belang van geadopteerden bij de kennisneming van afstammingsinformatie, een wettelijk vermoeden opgenomen op grond waarvan het belang van de geadopteerde, in het kader van de belangenafweging, bij kennisneming van die informatie zwaarder weegt dan dat van derden. Met dit wettelijk vermoeden wordt beoogd de toegang tot het adoptiedossier voor geadopteerden zo veel als mogelijk te bevorderen binnen de grenzen van de toepasselijke wet- en regelgeving, waaronder de AVG.

Kosteloos identiteitsherstel

Het wetsvoorstel afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel maakt het voor alle Nederlanders eenvoudiger en goedkoper om een voornaam of achternaam te wijzigen door een nieuwe procedure te introduceren die via de Ambtenaar van de Burgerlijke Stand van de gemeente verloopt. Tijdens de consultatie van het wetsvoorstel dit voorjaar zijn er veel opmerkingen gemaakt over de kosten van naamswijziging voor geadopteerden (zowel binnenlands als interlandelijk). Voor geadopteerden en hun belangenorganisaties is een belangrijk kritiekpunt dat naamswijziging voor hen na inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving nog steeds niet helemaal gratis is. Ook het wijzigen van een naam bij de gemeente zal namelijk kosten met zich meebrengen, die overigens wel een stuk lager zullen zijn dan nu het geval is bij Justis (achternaam) of de rechter (voornaam). Geadopteerden en hun belangenorganisaties zien dit als een principieel punt. Naamswijziging is vanuit hun perspectief geen gunst maar een recht op herstel van wat onvrijwillig is afgenomen.

Op dit moment worden deze reacties bestudeerd en wordt de ruimte verkend om aan deze zorgen en bezwaren tegemoet te komen, waarbij ook wordt gekeken naar de verhouding tot de bestaande regeling inzake kosteloze naamswijziging voor nazaten van tot slaaf gemaakten. U wordt hier nader over geïnformeerd binnen het kader van het verdere verloop van het wetsvoorstel Afbouw

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Familie

Datum
3 juli 2026

Onze referentie
7694061

interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel. Hiervoor staat op 3 september aanstaande een informerende sessie gepland.

Vergoeding kosten psychosociale zorg

Naar aanleiding van enkele aanbevelingen van de CBAA die gaan over toegankelijkheid en beschikbaarheid van deskundige hulp, vermeldt de brief dat betrokken veldpartijen (Fiom en Nederlandse instituut voor Psychologen) werken aan verbetering op dit terrein.

Voor getroffen en is het verbeteren van de toegankelijkheid en beschikbaarheid van passende psychosociale, adoptie sensitieve zorg een heel belangrijk punt, zoals eerder genoemd. Vanuit het ministerie van VWS is tijdens eerdergenoemde bijeenkomst van 26 mei jl. aan hen aangeboden om aan te sluiten bij een of meer gesprekken met de betrokken veldpartijen (Fiom, het Nederlands Instituut voor Psychologen en Arq). Veel aanwezigen gaven aan graag van dit aanbod gebruik te willen maken.

Er wordt ingezet op het verbeteren van een meer passend, adoptiesensitief aanbod binnen de reguliere GGZ. Daarbij wordt specifiek gekeken naar verbetering van het aanbod binnen de kaders van de ZvW om zo tot een duurzame oplossing voor betrokkenen te komen.

Getroffenen lopen aan tegen wachttijden in de GGZ en wensen dat deze voor hen worden verkort of gereduceerd. Het kabinet zet zich in algemene zin in voor het reduceren van wachttijden in de GGZ.^[1] Daarbij vindt het kabinet het belangrijk dat er prioritering plaats vindt op basis van klachten en zwaarte van de problematiek.

Bekend is dat sommige getroffen en kosten maken voor psychosociale ondersteuning die niet wordt vergoed vanuit de Zorgverzekeringswet. Een deel van de getroffen en heeft wel behoefte aan zo een vergoeding, het liefst in de vorm van een vrij te besteden bedrag. Een vergoeding voor ondersteuning door zorgverleners of coaches die niet onder het reguliere zorgstelsel en het bijbehorende kwaliteits- en toezichtskader vallen is niet mogelijk.

Niet langer doorprocederen/geen beroep op verjaring

Het is niet de Staat geweest die procedures is gestart tegen afstandsmoeders of tegen gerechtelijke beslissingen hoger beroep heeft aangetekend. Wel is in door afstandsmoeders geëntameerde procedures verweer gevoerd. In de brief van 4 juli 2025⁴ heeft uw voorganger de Kamer geïnformeerd dat de overheid terughoudend omgaat met procedures en daar uiterst zorgvuldig mee omgaat. Daarin is ook toegelicht dat verjaring het belang van rechtszekerheid dient. Een verjaringstermijn illustreert immers een grens tussen wanneer een juridische procedure nog wel geschikt is om het verleden te beoordelen en wanneer dat niet het geval is. Wanneer geen beroep op verjaring wordt gedaan, wordt de rechter in de positie gebracht zich in het heden een oordeel over het verleden te moeten vormen. Per geval wordt beoordeeld of in de betreffende zaak een beroep op verjaring redelijk is.

Individuele financiële compensatie

In de brief wordt geen individuele financiële compensatie voor getroffen en aangekondigd. Het rapport of de rechtspraak bieden hier geen aanleiding voor. Er is ook geen aanleiding om te komen tot een onverschuldigde betaling. Daar is ook geen financiële dekking voor.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Familie

Datum
3 juli 2026

Onze referentie
7694061

^[1] [inventarisatie-knelpunten-en-oplossingen-toegankelijke-cruciale-ggz.pdf](#)

⁴ TK 29 279, nr. 980.

4.2. Politieke context

Er is in de afgelopen jaren vanuit de TK veel betrokkenheid geweest bij dit onderwerp. De TK heeft een 'spreekt-uit' motie aangenomen van het toenmalige lid Van Nispen waarin erkenning wordt uitgesproken voor het grote verlies, leed en onrecht dat duizenden ongehuwde moeders en afgestanen destijds is aangedaan.

Ook zijn verschillende moties aangenomen waarin wordt verzocht tegemoet te komen aan wensen en behoeften die leven bij afstandsmoeders en afgestanen, onder andere op het gebied van (onbelemmerde) dossierinzage en centrale archivering van dossiers, hulp en vergoeding voor identiteitsherstel en psychologische hulp.

4.3. Financiële overwegingen

Voor eerdergenoemde maatregelen die in de brief worden genoemd is financiële dekking aanwezig binnen het bestedingsplan van Team Familie van DGSenB. Het bestaande aanbod op het gebied van zoeken naar familie bij Fiom wordt gefinancierd door het ministerie van VWS.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1. Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Familie

Datum
3 juli 2026

Onze referentie
7694061